

9_Zrod opavského vévodství

Opavsko bylo v kontextu přemyslovského území specifickou oblastí, jejíž význam spočíval především v hospodářské sféře, protože Opavskem procházely důležité obchodní stezky. Zatímco o městě Opavě máme první zmínky už z počátku 13. století, cesta k opavskému vévodství byla podstatně složitější. Prvním skutečným vévodou opavského vévodství byl Mikuláš II. (narozen asi 1288) z rodu Přemyslovců, který se přiklonil na stranu českého krále Jana Lucemburského a výměnou za to získal Opavsko, které Jan Lucemburský v červenci 1318 povýšil na vévodství.

Opavsko bylo v kontextu přemyslovského území specifickou oblastí, jejíž význam spočíval především v hospodářské sféře, protože Opavskem procházely důležité obchodní stezky (svou roli hrál i fakt, že v nedalekých Jeseníkách se rozvíjela v průběhu 13. století těžba zlata, mědi a dalších rud). Zatímco o městě Opavě máme první zmínky už z počátku 13. století, cesta k opavskému vévodství byla podstatně složitější.

Mikuláš I. Opavský:

Vznik vévodství souvisí s vedlejší přemyslovskou linií opavských (později opavsko-ratibořských) Přemyslovců. Za **zakladatele této linie je považován Mikuláš I. Opavský** (narozen asi 1255), nemanželský syn slavného českého krále **Přemysla Otakara II.** Navzdory nemanželskému původu šlo o legitimního potomka českého krále, a to díky papežské výjimce udělené českému králi. Tu podmiňoval fakt, že se Mikuláš, ani jeho potomci, **nebudou nikdy v budoucnu ucházet o český trůn.** Přemysl Otakar II. v roce 1269 vydělil Opavsko z Moravy a udělil jej Mikuláši I. Ten tak užíval titulu pána země opavské a byl titulován vévodou opavským (*dux Oppaviae*). Zdá se však, že toto Mikulášovo vévodství či zemi král pouze vyhlásil, aniž je stvrdil listinným dokumentem. Poté, co Mikuláš I. padl v bitvě na Moravském poli v roce 1278 do uherského zajetí, zabrala Opavsko **královna-vdova Kunhuta** společně se **Závišem z Falkenštejna**, kteří ovládli **Hradec**. Mikuláši se po svém návratu podařilo Opavsko na čas získat zpět, ale nový český král a současně jeho nevlastní bratr Václav II. mu jej posléze odebral. Přesto se později Mikuláš po bratrově boku podílel na porážce vzbouřeného rodu Vítkovců a poté, co Václav II. získal polskou korunu, působil jako jeho zástupce v Polsku. Jaké byly jeho osudy po vymření hlavní přemyslovské linie v roce 1306, je obtížné říct. Mikuláš se znovu pokusil získat Opavsko, ale po dvou letech jej musel opět opustit, tentokrát kvůli konfliktům s místní šlechtou. Následně se přesunul do Brna, kde v roce 1318 zemřel a je zde také pochován. Roku 1308 zabral území Opavska lehnický (a tedy polský) vévoda Boleslav jako náhradu za nevyplacené věno své ženy Markéty, dcery českého krále Václava II. Na krátkou dobu se tak Opavsko zase ocitlo mimo český stát. V roce 1310 nastoupil na český trůn čtrnáctiletý **Jan Lucemburský** a už v následujícím roce se dohodl s lehnickým vévodou, že se Opavsko opět stane součástí královských držav. Janova politika nejenže umožnila návrat důležitého Opavska k českým zemím, ale také obnovila přátelské vztahy se slezskými knížaty.

Opavští vévodové:

Mikuláš II.

Prvním skutečným vévodou „druhého“ opavského vévodství byl až **Mikuláš II.** (narozen asi 1288), syn Mikuláše I., který se po krátkém váhání přiklonil na stranu **Jana Lucemburského** a výměnou za podporu českého krále získal Opavsko, které Jan Lucemburský v červenci 1318 povýšil na vévodství. Mikuláš mu složil lenní slib a získal opavské vévodství do dědičného držení. **Opavsko bylo definitivně vyděleno z Moravy a stalo se specifickou součástí českého státu, kde vládl Mikuláš a jeho potomci nezávisle na českém králi.** Tomu ale museli, v souladu s lenním slibem, zachovávat loajalitu a vojensky podporovat tažení českých králů. Mikuláš II. byl bezpochyby nejvýznamnějším představitelem rodu opavských Přemyslovců. Jako součást úzkého okruhu dvořanů krále trávil většinu času v Praze. Zde si na **Dobytčím trhu** (dnes Karlovo náměstí) nechal vystavět honosný palác (pozdější Faustův dům). Po vzoru svého otce se Mikuláš II. pohyboval v nejvyšších patrech soudobé politiky a zastával například prestižní funkci **komorníka Království českého**. Proslul také jako válečník a doprovázel Jana Lucemburského na mnoha válečných výpravách. Byl významným diplomatem. Zprostředkoval například schůzku slezských knížat s Janem Lucemburským v Opavě v roce 1327. V důsledku tohoto setkání došlo v roce 1335 k připojení slezských knížectví ke Koruně české. Nejvýznamnějším diplomatickým úkolem pověřil Mikuláše II. **Karel IV.** roku 1350 – opavský kníže stanul společně s pražským arcibiskupem **Arnoštem z Pardubic** v čele poselstva k papeži do Avignonu (jižní Francie), které mělo projednat okolnosti císařské korunovace Karla IV.

Mikuláš II. byl třikrát ženatý a z těchto svazků vzešlo deset potomků, kteří se dožili dospělosti. Jeho první ženou byla **Anna Ratibořská**, sestra posledního ratibořského knížete Leška. Tímto manželstvím se Mikuláši otevřela cesta k získání **ratibořského vévodství**, k čemuž skutečně po Leškově smrti **v roce 1337** došlo a **Mikuláš II. se tak stal opavským a zároveň ratibořským vévodou.** Mikuláš zemřel v roce 1365 a zanechal po sobě čtyři syny, přičemž ten poslední, pro Opavsko významný **Přemek, se narodil až po otcově smrti.** Nedlouho před svou smrtí se Mikuláš rozhodl založit **rodovou hrobku v opavském minoritském kostele sv. Ducha.** V ní byl také v prosinci roku 1365 pochován (jeho hrobka zde však dodnes nebyla archeology nalezena).

V roce 1377 bylo přemyslovské území rozděleno mezi bratry. Nejstarší syn Jan získal celé ratibořské vévodství a Krnovsko s Bruntálskem. Mikuláš III. obdržel Hlubčicko (severovýchodně od Opavska, v Polsku), které bylo součástí opavského vévodství, a nejmladší synové Přemek a Václav dostali zbytek opavského knížectví včetně města Opavy.

V roce 1377 tak došlo k rozdělení linie opavských Přemyslovců na vlastní opavskou větev rodu a opavsko-ratibořskou větev.

Mikuláš I. a Mikuláš II. se také výrazně zasadili o město Opavu. V roce 1291 nechal Mikuláš I. vystavět **kostel sv. Václava s dominikánským klášterem (dnes Dům umění na Pekařské ulici).** Kromě toho Mikuláš I. podpořil i dostavbu **kostela Panny Marie** (dnes konkatedrála Nanebevzetí Panny Marie).

S Mikulášem II. poté můžeme spojit zejména **vybudování rodové hrobky v kostele sv. Ducha** nebo založení **kostela sv. Jana Evangelisty a sv. Jana Křtitele** (dnes kostel sv. Janů na Praskově ulici), který Mikuláš předal do správy řádu johanitů.

Mgr. David Radek, Ph.D. (Slezská univerzita v Opavě)